

připomněl, že stárnutí je kontinuální proces a že stárneme ve všech fázích života, což souvisí se změnou současného životního cyklu, kdy se neprodlužuje pouze etapa stáří, ale i předchozí etapy lidského života. Upozornil na aktuální nebezpečí konkurence dvou skupin osob staršího věku na trhu práce, kdy si konkurují skupiny osob v předdůchodovém a v důchodovém věku, které mohou vzhledem k příjmu z důchodového systému nabízet svou práci za nižší mzdu, čímž mají konkurenční výhodu oproti osobám, které se důchodovému věku těsně blíží. Zmiňuje potřebu znovu přehodnotit celkový pohled na důchodový systém, aby důchod byl skutečně chápán jako náhrada (a nikoli pouze jako doplněk) mzdy. Dále se věnoval otázce age managementu a potřebě odstranění pozitivní diskriminace. Pro podporu zaměstnávání starších osob považuje za nutné flexibilnější zákoník práce, který musí reagovat na měnící se životní styl a zvyklosti současných lidí.

Další tematická oblast **Celoživotní vzdělávání a učení** byla uvedena předsedou Asociace univerzit třetího věku ČR Petrem Vavřínem. Ten přednesl, že celoživotní vzdělání se dotýká hlavně terciárního vzdělávání. Již dávno také nestačí mezigenerační předávání zkušeností, tzv. z otce na syna, současná rychlost pokroku vyžaduje proces celoživotního učení se. Doporučil rozlišovat mezi standardními univerzitními programy a programy zaměřenými na celoživotní vzdělávání, které vidí jako „byznys“. Pozitivní dopad celoživotního vzdělávání na snížení nezaměstnanosti ukázal na příkladu Finska, kde díky němu klesla nezaměstnanost z 19 % v roce 1992 na současnou 8 % úroveň. Za pozitivní označil skutečnost, že 21 ze 26 univerzit registrovaných v ČR nabízí programy celoživotního vzdělávání, a to formou více než 700 kursů pro osoby ve věku 55+. Využívá ho cca 38 000 seniorů, přibližně 1,5 % všech osob starších 55.

Dobrovolnictví starších osob a seniorů jako tematickou oblast Evropského roku 2012

vedl předseda občanského sdružení Hestia Jiří Tošner. Ten se věnoval dobrovolnictví jako fenoménu současné doby a poslání obecně prospěšných společností zaměřených na dobrovolníky charakterizoval heslem „pomáháme těm, kteří chtějí pomáhat“.

Čtvrtou tematickou oblast **Mezigenerační dialog** odborně uvedla socioložka Lucie Vidovičová. Představila obecné zásady dialogu, které adaptovala s ohledem na specifické charakteristiky dialogu mezigeneračního. Společnost a její generace obrazně znázornila jako letokruhy stromu, které na sobě, stejně jako různé generace v rámci jedné společnosti, závisí. Jednotlivé představované zásady mezigeneračního dialogu pak vhodně doplňovala praktickými sociologickými zkušenostmi z ČR. Poukázala na znepokojující averzi mladé generace vůči starším, kterou demonstrovala na vzniku různých skupin na sociálních sítích deklarujících až téměř nenávisť vůči seniorům. Konstruktivnímu mezigeneračnímu dialogu dle jejího názoru rozhodně nepřispívá mediální vnímání starších osob a často až bulvární způsob jejich mediální prezentace.

Tematikou oblast **Zdravého stárnutí** představila doktorka Hana Janatová ze Státního zdravotního ústavu, která své vystoupení odlehčila frází „lepší je se opotřebovat, než zrezivět“, již chtěla zdůraznit fyzický pohyb jako jeden ze základních předpokladů zdraví. Zdůraznila však, že fyzické zdraví je pouze jednou z komponent zdravého stárnutí, protože duševní zdraví je neméně důležité. Za nutnou podmínku duševního zdraví označila také odpovídající bydlení a sociální kontakty, neboť osamělost považuje za jednu z hlavních příčin porušení duševního zdraví, vedoucího až k fyzickým zraněním. O stáří by se podle ní nemělo hovořit jen ve spojitosti s nemocemi, jak se v naší společnosti většinou děje. Zhruba 90 % seniorů je totiž relativně zdravých a nevyžadují trvalou péči. Jako závěrečné motto pak uvedla, že i v pozdějším věku by měl mít člověk ze života radost.

Poslední tematický okruh **Kvalita života seniorů** uvedl architekt David Tichý z občanského sdružení Centrum kvality bydlení, podle něhož se kvalita života (nejenom seniorů) odvíjí od způsobu bydlení. Bydlení seniorů bylo v minulosti institucionalizováno a zajišťováno v domovech důchodců, přičemž toto pojetí v našich představách do značné míry stále přetrvává. V současnosti by měl být vyšší důraz kladen na individuální bydlení s poskytovaním tzv. home care – pečovatelské služby a decentralizaci zabezpečení služeb spojeným s bydlením seniorů. Na kvalitu života má vliv také fyzický stav, umožňující pohyb, a dostatek energie, která závisí na kvalitní stravě a psychickém stavu, který velmi závisí na začlenění jedince do společnosti. Osamělost proto označil za jeden z největších problémů ovlivňujících kvalitu života seniorů a zmínil tzv. syndrom růžové košile. Jako řešení osamělosti ve stáří představil koncept tzv. senior cohousing – sdílené bydlení seniorů, jehož hlavní přednost vidí v tom, že si spoustu činností seniori zajistí navzájem v rámci sdíleného bydlení, čímž se fakticky oddaluje věková hranice, kdy senior potřebuje pomoc zvenčí – od státu, dobrovolníků.

Odborný program byl ukončen panelovou diskusí s odborníky, již se zúčastnili Igor Tomeš, Jiří Tošner, Lucie Vidovičová, Hana Janatová, David Tichý a Jan Dobeš, který jako zástupce MPSV slavnostně podepsal memorandum Evropského roku 2012. Představené a prezentované informace a zkušenosti pak na závěr konference shrnula koordinátorka Evropského roku 2012 na MPSV Lenka Bočková a vyjádřila naději, že v jeho průběhu bude uskutečněno více reálných aktivit k dosažení jeho cílů. Tečku za konferencí pak obstarala kapela Please The Trees spolu se sborem seniorů Elpida, která odehrála koncert na ukončení konference.

Martin Holub, VÚPSV, v. v. i.

Od návrhů po praxi: hlavní úkoly a oblasti činnosti Cedefop

Modernizace odborného vzdělávání a výcviku v Evropě se posunula do fáze implementace jednotlivých nástrojů v členských státech, což vyvolalo větší zájem o expertní znalosti Cedefop. V průběhu posledních tří let tato instituce identifikovala trendy a možné odpovědi na budoucí výzvy v oblasti odborného vzdělávání a výcviku. Velký význam mají celoevropské předpovědi nabídky a poptávky v oblasti kvalifikací. Byly vypracovány kvalifikační rámce a doporučený systém kreditů pro oblast odborného vzdělávání a výcviku, vycházející z toho, že podstatné jsou výsledky vzdělávání, vyjádřené tím, co by měl dotyčný znát, být schopen dělat a čemu rozumět, ne tím, kde a jak dlouho byl školen.

Priority Cedefop na období 2012–2014 vycházejí z výsledků předchozí činnosti, více se však zaměřují na podporu moderní-

zace systémů odborného vzdělávání a výcviku, pracovní kariéru a její změny a analýzu potřebných znalostí a kompetencí. Cílem instituce je svou činností podpořit evropskou spolupráci v oblasti odborného vzdělávání a výcviku prostřednictvím expertních znalostí, výzkumu, analýz politik a networkingu a přispět k šíření informací s využitím webových stránek, publikací, studijních pobytů, konferencí a seminářů.

Modernizace systémů odborného vzdělávání a výcviku

Cílem řady aktivit Cedefop je zatraaktivnit odborné vzdělávání a výcvik pro potenciální studenty, přičemž se vychází i ze skutečnosti, že řada získávaných vyšších (terciárních) kvalifikací je ve své podstatě odborného charakteru se silnou vazbou na trh práce a se značným zapojením podniků ve všech

fázích vzdělávání. V roce 2012 budou zveřejněny výsledky studie zaměřené na to, co činí základní odborné vzdělávání a výcvik zajímavým a jak podněcovat mladé lidi, aby se stalo jejich volbou. Protože významnou součástí celoživotního programu vzdělávání jsou rovněž studijní pobyty, umožňující výměnu informací a získávání zkušeností, Cedefop podporuje a koordinuje jejich realizaci a vyhodnocuje jejich přínos.

Po období práce na návrhu společných principů a nástrojů evropské politiky v oblasti odborného vzdělávání a výcviku nyní Cedefop podporuje jejich implementaci na národní a sektorové úrovni. Hodnocení vzdělávání v této oblasti má být založeno na dosažených výsledcích, což umožňuje transfer vzdělávání mezi institucemi, přesun mezi jednotlivými prvky systému vzdělávání a výcviku (např. mezi všeobecným

a odborným vzděláváním) i přes hranice. Porovnání kvalifikace získané v různých zemích usnadňuje Evropský kvalifikační rámec, celý systém by měl být na národní úrovni dopracován v roce 2012. Ze studií a analýz provedených Cedefop v letech 2009–2011 vyplývá, že národní kvalifikační rámce jsou využívány také jako nástroje při reformě a modernizaci národních vzdělávacích a výcvikových systémů, k dosažení jejich větší flexibility, odstraňování bariér v přístupu k nim a jejich dalšímu rozvoji.

Kvalitu vzdělávání v členských zemích EU má zajistit systém akreditací pro poskytovatele odborného vzdělávání a výcviku, jenž se má stát klíčovým nástrojem systematického posilování důvěry v odborné vzdělávání a výcvik a zvyšování kvality poskytovaného vzdělání. Od roku 2005, kdy byl zaveden, výrazně vzrostlo využívání Europasu, který přispívá k mobilitě pracovníků a umožňuje ve standardním formátu doložit kvalifikaci a dovednosti v 26 jazycích. Připravuje se rovněž návrh tzv. European skills passport, s jehož pomocí bude možné doložit znalosti a kompetence jejich majitele, získané mimo formální vzdělávací soustavu.

Pracovní kariéra a její změny

Zdá se pravděpodobné, že lidé budou během svého pracovního života častěji měnit práci. Potřeba aktualizace stávajících znalostí a dovedností a nabytí nových povede k tomu, že se lidé budou častěji přesouvat mezi vzděláváním a prací, zvláště když se i systémy vzdělávání a výcviku staly flexibilnějšími. S cílem profilovat vzdělávání dospělých vydá Cedefop tři stu-

die. První se zaměří na to, jak vzdělávání dospělých může pomoci zaměstnavatelům podpořit inovace a posílit konkurenceschopnost. V druhé budou uvedeny klíčové informace pro tvůrce politiky navrhující a zavádějící programy reintegroující dospělé nezaměstnané na trh práce. Třetí se bude týkat využívání hodnocení při získávání pracovníků a ovlivňování jejich pracovní kariéry v evropských podnicích, tj. toho, jak jsou kompetence a výstupy identifikovány, posuzovány a hodnoceny. Vzhledem k stárnutí pracovní síly se některé výstupy činnosti Cedefop zaměřily také na vzdělávání starších pracovníků, v roce 2012 se aktuálně zaměří na posílení účinnosti politiky aktivního stárnutí.

Prioritou výzkumu v letech 2009–2011 byly ekonomické a sociální přínosy odborného vzdělávání a výcviku. Výzkum byl zaměřen na to, jak toto vzdělávání zlepšuje možnost pracovního uplatnění jednotlivců, přináší vyšší mzdy, vyšší pracovní uspokojení a má dokonce pozitivní vliv na zdraví a občanskou angažovanost. Dále byl zkoumán jeho přínos pro zaměstnavatele ve formě zvýšené produktivity, vyššího inovačního potenciálu a zapojení zaměstnanců. Pozornost se zaměřila také na přínos odborného vzdělávání a výcviku pro ekonomiku a společnost včetně rychlejšího růstu a silnější sociální koheze.

Analýza znalostí a kompetencí

Cedefop se zaměřuje na analýzu znalostí a kompetencí v širším než evropském měřítku. Pro bezproblémové fungování hospodářství je důležitá schopnost předpo-

vídat jejich budoucí potřebu v různých oblastech ekonomiky. V roce 2012 proto Cedefop zveřejní novou předpověď nabídky a poptávky, která plně zohlední efekty finanční krize a následné ekonomické recese. Předpověď nerovnováh mezi nabídkou a poptávkou pro Evropu poskytující údaje za jednotlivé země, sektory, zaměstnání a kvalifikace bude dostupná online spolu s analýzou současných trendů a jejich důsledků. Tato nová předpověď bude s dalšími aspekty analýzy Cedefop součástí přehledu znalostí, který EK zveřejní v říjnu. Při té příležitosti Cedefop představí také první evropskou zprávu o znalostech.

V roce 2012 bude v devíti evropských zemích pilotně uplatněna metodologie sběru mezinárodních dat o vznikajících potřebách znalostí v podnicích vypracovaná Cedefop. Lépe sladit nabídku a poptávku v této oblasti má pomoci nová standardizovaná terminologie týkající se znalostí, kompetencí, zaměstnání a kvalifikací.

Šíření informací

Šíření informací o odborném vzdělávání a výcviku je jedním ze základních úkolů Cedefop. Zájem o tyto informace se zvyšuje, což je patrné např. z toho, že v roce 2011 bylo z webových stránek staženo o 25 % publikací více než v roce 2010, tiskových zpráv dokonce o 75 % více. Cedefop také informačně podporuje další evropské instituce a vytváří prostor pro odborné diskuse a budování sítí v oblasti odborného vzdělávání a výcviku, zejména prostřednictvím pořádání konferencí a seminářů.

Zdroj: Cedefop

Novinky v knižním fondu

Help wanted? Providing and paying for long-term care. / Colombo, Francesca a kol. Paris, OECD 2011. - 324 s. - ISBN 978-92-64-09758-2.

OECD Health Policy Studies

Divided we stand. Why inequality keeps rising.

Paris, OECD 2011. - 386 s. - ISBN 978-92-64-11163-9.

OECD Factbook 2011–2012. Economic, environmental and social statistics.

Paris, OECD 2011. - 290 s. - ISBN 978-92-64-11150-9.

The future of families to 2030.

Paris, OECD 2011. - 279 s. - ISBN 978-92-64-11821-8.

Arbeiten heute. Das kann ich auch!

Berlin, Bundesvereinigung Lebenshilfe für Menschen mit geistiger Behinderung e.V. 2011. - 48 s. - ISBN 978-3-88617-536-7.

Informační systém o průměrném výdělku.

1. pololetí 2011. Mzdová sféra.

Praha, MPSV 2011. - 82 s.

Informační systém o průměrném výdělku.

1. pololetí 2011. Platová sféra.

Praha, MPSV 2011. - 72 s.

Informační publikace pro cizince - Česká republika.

Praha, Ministerstvo vnitra České republiky 2011. - 118 s. - ISBN 978-80-7312-067-2.

Fenomén delikvence mládeže v České republice a středoevropském regionu. / Podaná, Zuzana

Praha, Národohospodářský ústav Josefa Hlávky 2011. - 183 s. - ISBN 978-80-86729-68-8.

Po pádu. Čas na změnu. Zpráva Social Watch 2010. Průběžná zpráva o globálním vývoji v oblasti vymýcení chudoby a genderové spravedlnosti. / Tožička Tomáš [RED] - Trkal, Pavel [RED] - Bíla, Tomáš [PRK]

Praha, Ekumenická akademie 2010. - 98 s. - ISBN 978-80-904405-4-8.

Předběžné výsledky sčítání lidu, domů a bytů 2011 - Česká republika.

Praha, Český statistický úřad 2012. - 48 s. - ISBN 978-80-250-2145-3.

Česká republika v mezinárodním srovnání (vybrané údaje).

Praha, Český statistický úřad 2011. - 298 s. - ISBN 978-80-250-2163-7.

Cizinci v České republice.

Praha, Český statistický úřad 2011. - 224 s. - ISBN 978-80-250-2139-2.

Analýza regionálních rozdílů v ČR.

Praha, Český statistický úřad 2012. - 53 s. - ISBN 978-80-250-2144-6.

Reinventing social solidarity across Europe. / Ellison, Marion [EDI]

Bristol, The University Press 2012. - xv, 270 s. - ISBN 978-1-84742-727-4.

Population ageing in Central and Eastern Europe. Societal and policy implications. / Hoff, Andreas [EDI]

Farnham, Ashgate 2011. - xxx, 260 s. - ISBN 978-0-7546-7828-1.

Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje (zvláště v oblasti Evropské Unie a České republiky). / Vavřejnová, Marie

Praha, Národohospodářský ústav Josefa Hlávky 2011. - 79 s. - ISBN 978-80-86729-66-4.

Hledání příkladů dobré praxe. Programy financované z Evropského sociálního fondu v České republice zaměřené na zlepšení přístupu znevýhodněných skupin na trh práce. / Šimíková, Ivana

Praha, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. 2011. - 73 s. - ISBN 978-80-7416-096-7.

Ageing populations, globalization and the labour market. Comparing late working life and retirement in modern societies. / Blossfeld, Hans-Peter [EDI] - Buchholz, Sandra [EDI] - Kurz, Karin

Cheltenham, Edward Elgar 2011. - xix, 338 s. - ISBN 978-1-84980-372-4.

Stepfamilies. / Allan, Graham - Crow, Graham - Hawker, Sheila

Basingstoke, Palgrave Macmillan 2011. - xi, 197 s. - ISBN 978-1-4039-0492-8.